

Осередки філології*

БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Бердянський державний педагогічний університет – це провідний вищий навчальний заклад, культурний та інтелектуальний центр Північного Приазов'я України. За майже 75 років його існування тут підготовлено понад 41 тисячу педагогічних працівників, створено навчально-матеріальну, кадрову, науково-дослідну та соціально-культурну базу, яка плідно використовується для відтворення й підвищення інтелектуально-духовного потенціалу держави та нації.

Розвиток університету характеризується неабияким динамізмом, що виявляється насамперед у збільшенні кількості факультетів від трьох до дев'яти порівняно з 1990 р., а також створенням 2006 року Інституту філології на базі філологічного факультету, удосконаленням матеріально-технічної бази, якісним ростом науково-педагогічного потенціалу, методичного забезпечення навчально-виховного процесу. З гордістю можу констатувати, що впродовж останніх років відбулося збільшення набору, ліцензованого обсягу, розширилася кількість спеціальностей, відкрито магістратуру на базі багатьох факультетів. Протягом 2004-2007 років зріс професійний рівень наших викладачів: захищено 40 кандидатських і 4 докторських дисертацій. Звичайно, постійно змінюється й контингент наших студентів. Нещодавно Бердянський державний педагогічний університет було визнано акредитованим за четвертим рівнем.

Університет працює не лише на вітчизняному науковому просторі, а й на світовому. Ми встановили тісні зв'язки з вищими навчальними закладами Росії, Польщі, Німеччини, Болгарії, Великобританії, у межах яких відбувається обмін викладачами і студентами.

Бердянський державний педагогічний університет має свої традиції, багаторічний досвід і високопрофесійний науково-педагогічний потенціал, що дозволяє на найвищому рівні готувати фахівців у сфері філології, комп'ютерних технологій та систем, економіки тощо.

Василь Крижко, ректор Бердянського державного педагогічного університету

ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ БЕРДЯНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Інститут філології – молода наукова структура БДПУ, якій 3 травня 2007 р. виповнився рік. Філологічний факультет, що став базою для новоствореного Інституту філології, має довгу славетну історію. Він був одним із найстаріших в

---

* "Осередки філології" – одна з рубрик журналу, яка зазвичай знайомить читачів із центрами філологічної науки в Україні та за її межами. Цим випуском редакція певною мірою "порушує" усталену традицію, надаючи сторінки часопису літературознавцям Бердянського державного педагогічного університету. Сподіваємося, що наше починання знайде підтримку й викличе нові пропозиції науковців. – *Ред.*

університеті (до 2002 р. — Бердянський державний педагогічний інститут імені П.Д.Осипенко). Інститут філології БДПУ продовжив майже сімдесятилітні традиції філологічного факультету.

Історія інституту умовно поділяється на два періоди, розмежовані значним часовим проміжком. Перший його етап можливо відтворити лише завдяки довоєнним наказам ректорів Бердянського учительського Інституту, що частково збереглися в архівах університету. Можна припустити, що історія Інституту офіційно розпочалася з 1939 р. Однак лінгвістична підготовка студентів була вагомим компонентом навчального процесу на всіх факультетах.

Першим деканом мовно-літературного факультету (тогочасна назва філологічного факультету), де функціонували денне та заочне відділення українського та російського відділу, був Петро Василенко — старший викладач кафедри методики історії.

У 1959 р. було створено предметну комісію з російської та української мови й літератури, яка 1970 р. наказом Міністерства освіти УРСР реорганізована в кафедру російської та української мов і літератур. Першим її завідувачем було призначено Ніну Плевако. Згодом кафедра розділилася на дві: української мови і літератури (завідувач — кандидат філологічних наук доцент М.Сердюк) та російської мови і літератури (завідувач — кандидат філологічних наук доцент В.Жиляков, пізніше — кандидат філологічних наук доцент В.Зарва). 1991 р. відокремилася кафедра літературознавчих дисциплін (завідувач — кандидат філологічних наук доцент Л.Дергаль).

У 1997 р. кафедра російської мови і літератури та кафедра літературознавчих дисциплін були реорганізовані й на їх базі утворено дві нові, що існують і зараз: кафедру загального мовознавства та слов'янської філології (завідувач — доктор філологічних наук проф. С.Денисова) і кафедру української та зарубіжної літератури (завідувач — кандидат філологічних наук доцент, з 2006 р. доктор філологічних наук В.Зарва).

Сьогодні Інститут філології має три структурні підрозділи: відділення української та зарубіжної філології, романо-германської філології й заочної форми навчання, які забезпечують підготовку бакалаврів, спеціалістів та магістрів за спеціальностями “Українська мова і література” (Спеціалізації: Мова і література (англійська або німецька); Редагування освітніх видань; Російська мова і література; Болгарська мова і література; Польська мова і література; Переклад (українсько-російський)), “Мова і література (російська та англійська або німецька)”, “Педагогіка та методика середньої освіти. Мова і література (англійська та болгарська)”, “Педагогіка та методика середньої освіти. Мова і література (німецька та болгарська)”. За спеціальностями “Педагогіка та методика середньої освіти. Мова і література (російська)”, “Педагогіка та методика середньої освіти. Українська мова і література” здійснюється підготовка фахівців через магістратуру.

Контингент студентів денної та заочної форм навчання складає понад 1000 осіб. Підготовка фахівців здійснюється за освітньо-професійними рівнями “бакалавр”, “спеціаліст”, “магістр” п'ятьма спеціалізованими кафедрами: української мови (завідувач — кандидат філологічних наук доцент Р.Христіанінова), української та зарубіжної літератури (завідувач — доктор філологічних наук В.Зарва), загального мовознавства та слов'янської філології (завідувач — кандидат філологічних наук доцент О.Сенічева), іноземної мови для неспеціальних факультетів (завідувач — кандидат філологічних наук доцент О.Ярова), романо-германської філології (завідувач — кандидат філологічних наук доцент Н.Зубова).

Ректор Бердянського державного педагогічного університету, член-кореспондент Української академії наук національного прогресу, член-кореспондент Академії педагогічних і соціальних наук проф. Василь Крижко всіляко сприяє розвиткові науково-педагогічного потенціалу кафедр.

Наші випускники працюють у загальноосвітніх школах, профтехучилищах, коледжах та інших закладах освіти, у редакціях газет і журналів, на радіо й телебаченні, у музеях як наукові співробітники тощо. Найкращі з них стали

викладачами вищих навчальних закладів, захистили кандидатські та працюють над докторськими дисертаціями.

Для викладання окремих дисциплін запрошуються провідні вчені багатьох національних університетів України. Кафедри підтримують зв'язки з науковими центрами, навчальними закладами, асоціаціями Болгарії, Польщі, Німеччини, Великобританії. Укладено міжнародні угоди про наукову співпрацю із Тракійським, Великотирнівським університетами (Республіка Болгарія). На кафедрі романо-германської філології стажуються магістранти університету Олександра-Фрідріха (м. Нюрнберг, Німеччина).

Студенти-філологи проходять мовленнєву практику у вищих навчальних закладах Болгарії та Польщі, репрезентують наш університет на всеукраїнських олімпіадах з української мови та літератури, російської мови й літератури, англійської мови, беруть участь у Всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт, Міжнародному конкурсі знавців української мови ім. Петра Яцика.

У щорічних літературних альманахах “Вітрила” (кафедра української та зарубіжної літератури, головний редактор – Зоя Надежда) та “Живі перлини” (кафедра української мови, головний редактор – Еліна Олійник) студенти публікують свої твори. Крім того, творчі здібності молоді розвиваються на заняттях театральних студій кафедр української та зарубіжної літератури, романо-германської філології.

Традицією стало проведення Всеукраїнських наукових конференцій “Актуальні проблеми слов'янської філології. Лінгвістика і літературознавство” (2001, 2005 рр.). З 1995 р. у співпраці з кафедрою української мови видається міжвузівський збірник наукових статей “Актуальні проблеми слов'янської філології: Лінгвістика і літературознавство”, що входить до переліку наукових видань ВАК України (Бюлетень ВАК. – 2000. – №2. – С. 74). Міністерством юстиції України 27 квітня 2007 р. видано свідоцтво про державну реєстрацію міжвузівського збірника наукових статей “Актуальні проблеми іноземної філології: Лінгвістика і літературознавство”. Збірник створюється спільно із Запорізьким національним університетом. У травні 2007 р. вийшов перший випуск цього видання.

На базі кафедри української та зарубіжної літератури створено польський науково-просвітницький центр. Укладено договір зі Спілкою польських учених при Бердянському українсько-польському просвітницькому товаристві “Відродження” (голова правління – Олексій Сухомлинов).

У квітні 2007 р. на базі Інституту філології БДПУ спільно з Інститутом літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України (директор – акад. М.Жулинський) створено Науково-дослідний інститут слов'янознавства і компаративістики, що покликаний згуртувати зусилля науковців задля дослідження актуальних філологічних проблем у галузі славистики, взаємодії різних національних літератур, організувати і проводити міжнародні та всеукраїнські конференції, формувати науково-видавничу базу, забезпечувати спадкоємність наукових традицій через аспірантуру, магістратуру з компаративістики і слов'янознавства.

Директором новоствореного НДІ призначено кандидата філологічних наук доцента Елліну Циховську, заступником директора – співробітника Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України, завідувача кафедри полоністики Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктора філологічних наук проф. Ростислава Радишевського.

У складі Науково-дослідного інституту слов'янознавства і компаративістики працюють два відділи: компаративістики (завідувач – доктор філологічних наук проф. Олександр Астаф'єв) і слов'янознавства (завідувач – доктор філологічних наук проф. Павло Михед). Серед провідних наукових співробітників НДІ – керівник Львівського відділення Інституту літератури НАН України Євген Нахлік, докторант Інституту філології КНУ імені Тараса Шевченка Ольга Харлан та ін.

Одним із перших наукових заходів під егідою НДІ стала Всеукраїнська наукова конференція “Актуальні проблеми сучасної компаративістики” (10-12 вересня 2007 р.).

24 травня 2007 р. в Бердянському державному педагогічному університеті відбулася презентація Науково-дослідного інституту слов'янознавства і компаративістики. Під час заходу працювала виставка наукових та методичних видань викладачів Інституту філології БДПУ, була підготовлена мультимедійна презентація досвіду роботи його співробітників за останній рік. Святковий захід був приурочений до першої річниці діяльності Інституту філології.

Інститут філології Бердянського державного педагогічного університету сьогодні – це високий фаховий рівень і досвід, інноваційні методики викладання, творчий підхід, розбудова національної школи й відродження загальнолюдських цінностей у всіх сферах життя, осередок культури нашого міста.

Ми чекаємо на абітурієнтів, які поважають слово, творчу працю і прагнуть розкрити для себе чарівний світ філології.

Контакти: Інститут філології БДПУ, директор – Зарва Вікторія Анатоліївна, адреса: вул. Горького, 19, м. Бердянськ, Запорізька обл., 71100, телефони: 7-09-29 (директорат), 7-07-53 (кафедра української та зарубіжної літератури).

Вікторія Зарва, директор Інституту філології Бердянського державного педагогічного університету

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У зв'язку з відкриттям факультету української та слов'янської філології у квітні 1991 р. за наказом ректора було створено кафедру літературознавчих дисциплін у такому складі: доценти Л.Дергаль (зав. кафедрою), В.Зарва, С.Кіраль, старші викладачі З.Надежда, Г.Чивліклій, асистенти В.Школа, О.Харлан. Із грудня 1993 р. кафедру очолює доцент С.Кіраль, який у 1997 р. вступив до докторантури Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова. У листопаді 1997 р. було створено кафедру української та зарубіжної літератури, завідувач – кандидат філологічних наук доцент В.Зарва.

З 10 жовтня 2001 р. завідувачем кафедри призначено кандидата філологічних наук доцента О.Харлан, оскільки В.Зарва вступила до докторантури Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (спеціальність “10.01.05 – порівняльне літературознавство”). 15 жовтня 2005 р. О.Харлан теж вступила до докторантури Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка зі спеціальності “10.01.05 – порівняльне літературознавство”. З 17 жовтня 2005 р. кафедру знову очолює В.Зарва, яка у 2006 р. захистила докторську дисертацію “Просвітницькі тенденції в російській та українській прозі 60-80-х рр. ХІХ ст.”.

У 2005 р. канд. філол. наук доцент В.Школа вступила до докторантури Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова зі спеціальності “10.01.01 – українська література”.

Нині на кафедрі працюють п'ятнадцять викладачів, серед яких професор, доктор філологічних наук В.Соболь, дев'ять кандидатів філологічних наук, аспіранти університетів Києва, Запоріжжя. Серед викладачів кафедри – випускники Дніпропетровського, Донецького, Чернівецького, Сімферопольського університетів, Запорізького та Сумського педагогічних інститутів. Гордість кафедри – випускники нашого університету: кандидати філологічних наук О.Новик, С.Філоненко, Е.Циховська, старші викладачі Т.Ларіна, Ю.Мельнікова, М.Богданова, Р.Костромицький, Г.Александрова, С.Журавльова.

На кафедрі викладаються такі дисципліни та спецкурси: історія української літератури, історія російської літератури, історія зарубіжної літератури, історія англійської літератури, історія німецької літератури, історія польської літератури, болгарська література, усна народна поетична творчість, російська народна поетична творчість, польська народна поетична творчість, болгарська народна поетична творчість, вступ до літературознавства, теорія літератури, актуальні